

OVERSTEKEND WILD ALS OORZAAK VAN VERKEERSONGEVALLEN

Peter van Hoof

Het Gemeenschappelijk MotorWaarborgFonds in België is een onderlinge verzekeringsvereniging die tot doel heeft de schade te vergoeden van verkeersongevallen die veroorzaakt werden door een niet-geïdentificeerd, niet-verzekerd of gestolen voertuig, of door een bestuurder die vrijuit gaat om reden van een toevallig feit of overmacht. Overstekend wild is zo'n toevallig, onvoorspelbaar feit, en voor de vergoeding van de schade wendt men zich in geval van een verkeersongeluk tot het Motorwaarborgfonds. Maar is er wel altijd sprake van onvoorspelbaarheid?

In de rechtspraak en de rechtsleer wordt het begrip 'overmacht' gedefinieerd als een feit dat onvoorzienbaar en onafwendbaar is. Dit wil zeggen dat het buiten de menselijke wil dient te liggen, dat het op generlei wijze mag uitgelokt zijn en dat elke onrechtmatige daad of elke gebrekkige zaak volledig moet uitgesloten zijn. Eén van de 'toevalligheden' die als oorzaak van een verkeersongeval kunnen ingeroepen worden is overstekend wild.

Bestaand of toekomstig probleem?

Het aantal aangiften bij het Motorwaarborgfonds van verkeersongevallen waarbij het toevallig feit 'overstekend wild' als oorzaak wordt ingeroepen stijgt de laatste jaren sterker dan verwacht. Dit deed een aantal vragen oproepen naar de 'toevalligheid' van dit probleem, vooral nadat de aangegeven ongevallen in kaart gebracht werden en onderworpen aan een onderzoek op basis van een aantal criteria als plaats, tijdstip, preventieve maatregelen, jachtgebieden e.d. Dit onderzoek beperkte zich tot enerzijds de regio Noord-Limburg en Hageland en anderzijds tot het 'reewild' als ingeroepen toevallig feit. Andere wildsoorten werden in dit onderzoek niet betrokken, ondanks het feit dat er regelmatig aangiften gebeuren waarbij eenden, hazen, fazanten en der-

gelijke als oorzaak ingeroepen worden. Zeer recent werd zelfs aangifte gedaan van een ongeluk met een wild zwijn in het Genkse.

Gedurende de laatste twee jaren (1992 en 1993) werden, voor voornoemde regio, bij het Motorwaarborgfonds een 150-tal ongevallen aangegeven waarbij 'overstekend reewild' als oorzaak werd ingeroepen. De vergoeding van de schadelijders bedroeg voor het jaar 1992 om en bij de 20 miljoen Bfr.

Een viertal hoofdoorzaken voor de toename van het aantal ongevallen veroorzaakt door overstekend reewild kunnen naar voor geschoven worden. Vooreerst is er de toch wel opvallende toename van het reewildbestand in de bestudeerde regio. Waar de schatting van het aantal reeën door de Dienst Waters en Bossen voor de regio Noord-Limburg in het jaar 1990 nog 3.963 stuks bedroeg, hield men in 1992 al rekening met 5.389 stuks. De toename van de recreatie en het openstellen van steeds meer bossen en wildrijke gebieden is ongetwijfeld ook een oorzaak van de stijging van het aantal verkeersongevallen. Het reewild wordt voortdurend in zijn rust gestoord door wandelaars en joggers, die daarenboven zeer dikwijls begeleid worden door hun hond, die niet aan de leiband wordt gehouden.



Ree als slachtoffer van verkeersongeluk.

Foto Dick Klees

Ook de jacht is een belangrijke oorzaak van het aantal verkeersongevallen veroorzaakt door overstekend wild. De jacht is daarenboven uitgegroeid tot een meer 'sociale' sport, niet langer het exclusieve domein is van een begoede klasse. Tenslotte is er de sterke uitbreiding van het Belgisch wagenpark, met als gevolg een stijgende verkeersintensiteit.

De groeiende naambekendheid van het Motorwaarborgfonds veroorzaakt dan weer een stijging van het aantal aangiften van dergelijke verkeersongevallen bij dit organisme.

Pieken

Opvallend is dat de meeste ongevallen gebeuren in het voorjaar (maart-aprilmei) en het najaar (september-oktober) en voornamelijk net voor zonsopgang en net na zonsondergang. De redenen hiervoor zijn voornamelijk te vinden in het gedragspatroon van het reewild, waaronder het afbakenen van de territoriumgrenzen, het verdrijven van rivaliserende bokken, de zoektochten naar het eerste en laatste groen en de schuwheid bij daglicht. Uiteraard is het risico

het grootst tijdens de openingstijden van het jachtseizoen.

Uit de statistieken komen enkele lokaties in Limburg en Hageland sterk naar voren als meest kritische plaatsen, dat wil zeggen plaatsen waar vijf of meer ongevallen met als oorzaak overstekend wild gebeurden in een tijdspanne van ongeveer twee jaar. Dit zijn:

- Beringen, "Korspel" en "Stal"
- Genk, Omgeving Provinciaal Domein "Bokrijk" en Oosterring
- Heusden, "Vogelsanck" en omgeving (o.a. autosnelweg E314)
- Houthalen, Omgeving Provinciale Domeinen "Kelchterhoef" en "Hengelhof"
- Maasmechelen, "Heiwick" en het natuurreservaat "Mechelse Heide"
- Tielt-Winge, Omgeving "Troosthembergbos"
- Zonhoven, "Elstreken" en omgeving "Bokrijk"

Oplossingen

Als men de oorzaken kent, evenals de meest precare plaatsen waar en de tijdstippen waarop de kans op dergelijke ongevallen het grootst is, of met andere woorden 'het meest voorzienbaar' is,

dan moet het mogelijk zijn preventieve maatregelen te treffen. Tot op heden beperkte de overheid (als eigenaar en dus verantwoordelijke voor de rijweg) zich haast uitsluitend tot het ten overvloede plaatsen van gevaarborden 'overstekend wild'. Dergelijke waarschuwborden hebben enkel tot doel de weggebruiker attent te maken op het mogelijk gevaar voor overstekend wild, maar voorkomen geen aanrijdingen. Er bestaan nochtans preventieve maatregelen die de kans op verkeersongevallen met overstekend reewild drastisch verkleinen. Hun efficiëntie werd reeds proefondervindelijk bewezen.

Er zijn de wildrasters of schrikhekens: draadafsluitingen die al naargelang de categorie 'grof wild' een variërende hoogte hebben gaande van minimum 1,20 meter voor everzwijnen of 1,60 meter voor reeën, tot 2 meter voor herten. Dergelijke wildrasters werden vooral in Wallonië op verschillende plaatsen aangebracht, onder meer aan beide zijden van de autosnelweg Brussel-Luxemburg. Ook in Limburg treft men deze omheiningen aan op twee locaties, met name langs de N76 Genk-Meeuwen en de N75 Genk-Dilsen. Twee grote nadelen zijn aan dergelijke wildrasters verbonden; enerzijds is er de hoge kostprijs, anderzijds stelt zich het probleem van de noodzakelijke onderbrekingen in de draadafsluitingen, ten behoeve van toegangswegen en dergelijke.

Waarschijnlijk de meest effectieve, en daarenboven relatief goedkope oplossing is het plaatsen van wildreflectoren of reespiegels. Dergelijke reflectoren worden naast en evenwijdig aan de rijbaan geplaatst op een onderlinge afstand van 30 tot 50 meter en gericht naar het bos of struikgewas dat grenst aan de rijbaan. Door de weerkantsing van de autolampen in deze reflectoren wordt een 'muur van licht' gevormd, die een ree laat opschrikken en het ervan weerhoudt door deze 'muur van licht' te trekken. Eenmaal de auto voorbijgereden is, kan het wild vrij de rijbaan kruisen. Na het voorbijrijden van het voertuig is er immers geen 'bedreigend' of 'bedreigd' verkeer.

Effectief

De effectiviteit van deze reflectoren werd aangetoond in een studie van de Universiteit van Innsbruck ('Optische Einrichtungen im Dienste der Verkehrssicherheit', Universität Inns-

bruck, 1974). Het aantal ongevallen ten gevolge van overstekend wild viel op alle teststroken terug met een minimum van 50 procent en op bepaalde plaatsen zelfs met 100 procent. In de provincie Limburg werden dergelijke wildreflectoren geplaatst naast een aantal 'kritische' rijkswegen. Dit gebeurde in 1978 (N757 en N773 te Neeroeteren, N72 te Zolder), in 1985 (N75 en N771 te Dilsen) en in 1992 (N174 te Tesselenderlo), maar bij een controle van deze locaties op 14 februari 1994 bleek slechts één reflector over te zijn (N72 Zonhoven-Beringen, grondgebied Zonhoven).

Ook in Oost Vlaams Brabant werden op twee locaties wildreflectoren geplaatst. De reflectoren naast de autosnelweg A2, tussen de afritten Rotselaar en Kessel-Lo, zijn nog haast allemaal aanwezig. Er werd bij het Motorwaarborgfonds geen melding gemaakt van ongevallen met als oorzaak overstekend wild op deze strook van de autosnelweg. De reflectoren, geplaatst naast de Naamsesteenweg te Oud-Heverlee (Heverleebos en vooral Meerdaalwoud), zijn daarentegen grotendeels verdwenen, waardoor vrij recent melding gemaakt werd van twee ongevallen op plaatsen waar reflectoren verdwenen zijn!

De voordelen van deze wildreflectoren als preventief middel zijn voornamelijk de gunstige prijs, het gemak van plaatsing (in onze buurlanden worden zij bevestigd aan de achterzijde van de alomgekende verkeers-reflectorpaaltjes) en het zeer beperkt onderhoud. Daarenboven is er het ecologische voordeel, dat het wild zich vrij kan blijven verplaatsen met een minimale risicofactor voor het verkeer. Het nadeel is wel dat de wijze waarop deze reflectoren momenteel in Vlaanderen geplaatst worden (afzonderlijk en vastgeschroefd op een houten paaltje) er toe leidt dat zij regelmatig dienen vervangen te worden. Blijkbaar gaan er heel wat verloren bij het maaien van de bermen, na aanrijdingen door voertuigen en waarschijnlijk ook door vandalisme.

Toevallig?

Steeds meer ongevallen met overstekend wild worden bij het Motorwaarborgfonds aangegeven. De vraag om tussenkomst bij dergelijke ongevallen steunt steeds op het principe van de 'toevalligheid'. Het Motorwaarborgfonds vraagt zich af of de toevalligheid



Wildreflectoren kunnen helpen om aanrijdingen met reewild te voorkomen.

Foto Peter Van Hoof

bij dergelijke ongevallen nog langer kan staande gehouden worden. Dient de overheid als eigenaar van de weg (staat, gewest, provincie, gemeente) niet op haar verantwoordelijkheid te worden gewezen en dit zeker voor wat betreft de meest precare plaatsen waar dergelijke ongevallen opvallend regelmatig voorkomen? Volstaat het plaatsen van waarschuwingsborden om de wegeigenaar van zijn verantwoordelijkheid te ontslaan? Voor de weggebruiker blijft een wildaanrijding uiteraard onvoorzienbaar, maar in hoeverre is deze 'onvoorspelbaarheid' van toepassing op de wegeigenaar? Daarom worden momenteel door het Motorwaarborgfonds enkele 'dossiers' aan de bevoegde rechtbank voorgelegd. Het zijn dossiers

waarin de gemeente als eigenaar van de weg door het slachtoffer en haar verzekeraar gedagvaard wordt na een weigering tot tussenkomst vanwege het Motorwaarborgfonds. Met spanning wordt gewacht op uitspraken en dus rechtspraak terzake. 

Peter Van Hoof, Administratief Inspecteur van het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds, Wetenschapsstraat 21, 1040 Brussel, tel. 02/2871811.